

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew. 2° 2704/ II.

TAJNE

Warszawa, dn. 1. lutego 1920 r.

65607
AL
NS

Do

ADJUTANTURY GENERALNEJ

w BELWEDERZE .

Przesyła się do wiadomości raport attache wojskowego
w Bernie, zawierający dane o:

1./ Międzynarodowym Kongresie Socjalistycznym, odbytym w Ber-
nie dn. 6 grudnia 20 r.

2./ Nadzwyczajnym Kongresie Szwajcarskiej Partji Socjali-
stycznej, który obradował w Berlinie w dniach 10 - 12 grudnia 20 r.

1 załącznik

w.z. Szefa Oddziału II.

Przezdzięcki m. p.

Major Szt. Gen.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 65607/5 dnia 1/2 1920 r.

zajm. Wydział

Za zgodność

w.z. Słupkowski
hpt

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Bern, dnia 5 Stycznia 1921 r.

ATTACHÉ WOJSKOWY
PRZY POSELSTWIE POLSKIM
W BERNIE

POUFNE

Nr. 2402/RW.

Do NACZELNEGO DOWODZTWA W.P.

Oddział II Sztabu Generalnego.

Poczta Polowa 53.-

Niniejszym przedkładam raport o "MIĘDZYNARODOWYM KONGRESIE SOCJALISTYCZNYM" odbytym w Bernie, dnia 5 i 6 Grudnia 1920r. i o "NADZWYCZAJNYM KONGRESIE PARTJI SOCJALISTYCZNEJ SZWAJCARSKIEJ" odbytym w Bernie, dnia 10, 11, 12 Grudnia 1920r.-

Rotmistrz i Attaché Wojskowy P.P.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ATTACHÉ WOJSKOWY
PRZY POSELSTWIE POLSKIM
W BERNIE

Bern, dnia 5 Stycznia 1921 r.

POUFNE

Nr. 2402/RW.

Do NACZELNEGO DOWODZTWA W.P.

Oddział II Sztabu Generalnego.

Poczta Polowa 53.-

Niniejszym przedkładam raport o "MIEDZYNARODOWYM
KONGRESIE SOCJALISTYCZNYM" odbyłym w Bernie, dnia 5 i
6 Grudnia 1920r. i o "NADZWYCZAJNYM KONGRESIE PARTJI
SOCJALISTYCZNEJ SZWAJCARSKIEJ" odbyłym w Bernie, dnia
10, 11, 12 Grudnia 1920r.-

J. Starowski

Rotmistrz i Attaché Wojskowy P.P.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

MIEDZYNARODOWY KONGRES SOCJALISTYCZNY

-----ooOoo-----

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

MIEDZYNARODOWY KONGRES SOCJALISTYCZNY

odbyty w Bernie 5 i 6 Grudnia r.b.

-----oOo-----

Jak wiadomo Partja socjalistyczna szwajcarska nie wzięła udziału w kongresie drugiej Międzynarodówki latem zeszłego roku w Genewie, zarazem jednak zaraz od początku postawiła szereg zastrzeżeń co do ewentualnego swego przystąpienia do III Międzynarodówki. Otrzymawszy w ciągu jesieni t.zw. "21 punktów" moskiewskich, zarząd partji postanowił takowe bezwzględnie odrzucić jako nie do przyjęcia, z drugiej strony jednak porozumieć się z temi partjami socjalistycznymi krajów sąsiednich, które również nie przystąpiły do II Międzynarodówki, a nie były skłonne do przyjęcia 21 warunków III Międzynarodówki. Na skutek tego postanowienia zarząd P.S.S. rozesłał zaproszenia do partji niezależnej angielskiej i niemieckiej i do odpowiednich partji we Francji, Włoszech, Czechach i Austrii, na dzień 5go Grudnia, do Berna, na wspólny kongres dla porozumienia się co do jednolitego stanowiska z celem wyjednania w Moskwie złączenia 21 warunków i umożliwienia w ten sposób jedności wszystkich na świecie rewolucyjnych partji. Zwołanie tego kongresu spotkało się narazie z licznymi trudnościami natury technicznej. Z jednej strony dla władz szwajcarskich powstała kwestja, czy należy udzielić wizy wjazdu do Szwajcarji delegatom organizacji Międzynarodowej, która jawnie wypisała na swym sztandarze zniszczenie burżuazyjnego ustroju i dyktaturę jednej społecznej klasy - kwestja ta dała powód do bardzo ostrej kam-

am. do III
am. do II

panji prasowej, ostatecznie jednak przyszedłszy przed forum najwyższej instancji krajowej, Rady Federalnej, zadecydowanym została w sensie przychylnym, większością jednego głosu prezydenta Konfederacji. Z drugiej strony w łonie samych partji socjalistycznych poważne powstały tarcia, gdyż cały szereg bardziej skrajnych delegatów oświadczyło, że wstrzyma się od udziału w obradach, o ile by uczestniczył w nich jakikolwiek członek II Międzynarodówki - chodziło tu przede wszystkim o osoby RENOUEL'A, MACDONALDA i GRUMBACH'A.

Ostatecznie jednak przewyciężono wszystkie trudności i kongres zebrał się faktycznie w Bernie, dnia 5 Grudnia 1920r.- Jako delegaci, przybyli -

z Niemiec CRISPIEN, LEDEBOUR, HILFERDING i ROSENFELD z

Partji Niezależnych Socjalistów niemieckich (U.S.P.D.) z prawego jej odłamu, który świeżo na kongresie w Halle oddzielił się od zwolenników Moskwy.

z Austrii Otto BAUER. Fritz ADLER.

z Czech CERNAK Karol, jeden z przywódców niemieckich socjalistów w Czechach, przeciwnik bolszewickich metod walki, ale zwolennik ich programu politycznego.

z Francji Jean LONGUET i Paul FAURE, obydwaj z redakcji "Humanité", z lewego skrzydła zjednoczonych socjalistów francuskich, zdecydowani przeciwnicy przystąpienia do dzisiejszej III Międzynarodówki.

z Anglii WALLHEAD, JOHNSON i SHINWELL. członkowie

- I.L.P. (Independent Labour Party)
- z Rosji MARTOW, przedstawiciel Mienszewików
- z Szwajcarii Paul GRABER zwolennik dyktatury, ale przeciwnik 21 punktów, Robert GRIMM, zwolennik ich przyjęcia, acz ^{de}zmianami, HUGLER i REINHARD.
- z Włoch nie przybył żaden delegat, Włosi zbyt są w tej chwili zajęci wewnętrzną walką partji, między reformistami i komunistami.
- z Ameryki delegat nie zdążył przybyć i Amerykę zastępował niejaki towarzysz GOLLOMB.
- z Łotwy Partja Socjalistyczna Łotewska upoważniła LONGUET'A do zastępstwa.-

Na prezydentów zostali wybrani LONGUET, REINHARD i LEDEBOUR. Wszystkie dyskusje toczyły się około możliwości stworzenia nowej międzynarodówki, której by się zjednoczyć mogły wszystkie rewolucyjne elementa całego świata dla stworzenia wspólnego proletarjackiego frontu w walce przeciw kapitalizmowi, imperjalizmowi, nacjonalizmowi, reakcji etc... Jakkolwiek zewsząd odzywały się głosy ostro krytykujące bezwzględność i ekskluzywność moskiewskich polityków, którzy w ten sposób stali się przyczyną rozłamów, a więc osłabienia bojowych sił proletariatu międzynarodowego, - jednakowoż kongres uznał jednogłośnie, że niezależność dzisiejszej Rosji Sowieckiej jest imperatywną koniecznością dla powodzenia wszechświatowej rewolucji, i postanowił wspomagać jej nawet czynnie w każdym możliwym sposobie w jej walce przeciw zachodnio europejs-

KONGRES PARTJI SOCJALISTYCZNEJ SZWAJCARSKIEJ

-----ooOoo-----

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

KONGRES PARTJI SOCJALISTYCZNEJ SZWAJCARSKIEJ

odbyty w Bernie w dn. 10.11.12 Grudnia 1920r.-

-----oOo-----

Na skutek instrukcji moskiewskich, żądających, jak wiadomo od wszystkich partji socjalistycznych europejskich, zwołanie kongresu nadzwyczajnego dla rozpatrzenia sprawy przyjęcia 21 warunków, wyeliminowania umiarkowanych elementów i stworzenia krajowej sekcji III Międzynarodówki, - Partja Socjalistyczna Szwajcarska wyznaczyła dzień 10 do 12 Grudnia 1920r. na ogólną konferencję partji. < Kongres ten poprzedzony był, tak jak we wszystkich krajach, kilkoma miesiącami ostrej kampanji agitacyjnej między zwolennikami i przeciwnikami Moskwy. I w Szwajcarji także komunisci, według znanych instrukcji moskiewskich, przede wszystkim starań dokładali by opanować ruch syndykalny związków zawodowych robotniczych. Walka ta najostrzej się zaznaczyła w październiku na kongresie związków zawodowych w Neuchatelę. Tu jednak kierunek skrajny głoszący za przystąpieniem do trzeciej Międzynarodówki, a rekrutujący się głównie pomiędzy pomniejszych syndykatów, (słolarze, krawce etc...) ustąpić musiał przed przewalającą większością federacji związków metalurgicznych i kolejarzy. Z punktu widzenia terytorjalnego, kierunek skrajny rekrutował się przeważnie z niemieckiej Szwajcarji, umiarkowany - z francuskiej. Pomimo tej porażki, komunisci od tego czasu zdwoili swą agitację w organizacjach syndykalnych, ale przywódcy syndykalizmu szwajcarskiego

ILLG, SCHURCH i GROSPIERRE , zdołali zorganizować bardzo skuteczną kontr-kampanje, stworzywszy wszędzie specjalne organizacje dla walki z wywrotowymi elementami (Organisations pour la défense) na wzór syndykatów francuskich i belgijskich i w porozumieniu z niemi.

Równolegle z elementami umiarkowanymi przygotowywali się także do walki komuniści. We wszystkich lokalnych związkach partyjnych organizowali oni wszędzie potajemnie sekcje komunistyczne według instrukcji ZINO-WIEWA z 27 października. Przy każdej takiej sekcji wyznaczony był mąż zaufania centrali komunistycznej, często nawet nieznanym członkom samej sekcji, a który centrali stale sprawę zdawał z nastrojów panujących pomiędzy poszczególnymi członkami sekcji, przygotowując w ten sposób możliwość wyborów przyszłych członków partji komunistycznej. Sekcje te, jakkolwiek nie występując z partji socjalistycznej, ściśle jednak współdziałały z dawniej już istniejącą partją komunistyczną, a wobec tego że ta ostatnia składała się w Szwajcarji wyłącznie z robotników i miała na swem czele ludzi tylko najzupełniej prostych (HERZOG, LIEB etc..) niezdolnych z braku wykształcenia do szerszej politycznej akcji, przywódcy lewicy P.S.S. coraz bardziej wpływów nabierali na kierownictwo samejże komunistycznej partji. Wobec uwięzienia PLATENA który właściwie duszą jest całego ruchu, coraz bardziej na czoło się wysuwają ex pastor Jules HUMBERT-DROZ, który już razem z HERZOGEM był w Moskwie na letnim kongresie III Międzynarodówki, Doktor WELTI z Basyli i Robert GRIMM , bardziej umiarkowany, ale bezwarunkowy

najzdolniejszy z nich wszystkich.

Wobec mniejwięcej równych sił obu obozów, w łonie samej partji socjalistycznej, i niemożliwości przewidzenia decyzji kongresu, zarząd partji znajdował się aż do jego zwołania w trudnem położeniu. Scyssja zdawała się nieuniknioną, miałyby jednak za skutek zupełne rozdwojenie partji, gdyż odpadła by od niej Szwajcaria francuska i związki syndykalne i partja przestała by być politycznym wyrazem dążności całego proletariatu szwajcarskiego i miałyby nadal tylko czysto lokalne znaczenie w szeregu niemieckich okręgów.

Pod takimi to hasłami, zebrał się kongres w Bernie, dnia 10 Grudnia 1920r. - Tak jak we wszystkich krajach, tak i tu zarysowały się odrazu trzy wyraźne ugrupowania -

1) Za dyktaturą proletariatu ale przeciw 21 punktóm, albo raczej za ich rewizją i ułagodzeniem za porozumieniem z Moskwą - grupa GRIMMA (analogiczna włoskiej grupie Serrati)

2) Za demokracją i bezwzględnie przeciw Moskwie, - grupa NAINE (we Włoszech Turati.)

3) Bezwzględni komuniści - grupa WELTI, HUMBERT DROZ (we Włoszech Bombacci)

Pierwsze dwie grupy (GRIMM, Paul GRABER, NOBBS NAINE, LEUBA(z Genewy) HAAB, MULLER, MARBACH, STUDER,) utworzyły ze sobą blok w imie ratowania jednościi partji przeciwko komunistom (WELTI, HUMBERT-DROZ, BICKEL, BELMONT, ARNOLD, BRUNNER, REBER, SCHNEIDER, REINHARD, HERZOG) żądającym bezwzględnego posłuszeństwa Moskwie,

wykluczenia z partji umiarkowanych elementów i przemianowania jej na "Partję Komunistyczną Szwajcarską" Sekcje III Międzynarodówki.

Głównym punktem na porządku obrad był wniosek zarządu partji w sprawie przystąpienia do III Międzynarodówki. Wniosek ten brzmiał - w skróceniu,

- 1) 21 punktów pozostaje odrzuconych jako niewykonalne.-
- 2) Poleca się zarządowi partji porozumienie się z partjami innych krajów, pragnącymi przystąpić do III Międzynarodówki, lecz nie mogącymi przyjąć 21 punktów, co do wspólnej akcji mającej na celu złagodzenie 21 punktów, i temże samem umożliwienie jedności proletariatu.
- 3) Decyzja ta zostanie poddana powszechnemu głosowaniu (referendum) wszystkich członków partji.

Po krótkiej dyskusji, w której referentami pojedynczych odłamów byli GRIMM, GRABER, WELTI i HUMBERT-BROZ, a która toczyła się w zakresie zwykłych komunałów, wniosek poddano głosowaniu. Wniosek przeszedł 350 głosami przeciwko 210, poczem komunistyci opuścili sale posiedzeń i rozpoczęli w innym lokalu obradować na własną rękę pod nazwą "Kongres Lewicy P.S.S." Zebrali się tam

WELTI dr. z Basyleji

WYSS Konrad

KUNG

BLOCH Rosa

GRIMM Rosa

} Grupa Zurychska.

WETSTEIN adwokat z Zurychu.

GRABER Cesar z Chaux-de-Fonds.

HUMBERT-DROZ Jules sekretarz romandzkiej sekcji
komunistycznej.

SCHNEIDER redaktor "Vorwärts" z Basyleji.

BELMONT redaktor "Vorwärts" z Basyleji.

BICKEL sędzia z Zurychu.

REBER Charles.)

BRUNNER Ernst)

LACHENAL René)

CHAMLIN Emil)

z Redakcji "La Nouvelle
Internationale" w Gene-
wie.-

HERZOG Jakob z Zurychu.

KAPP)

HAUSMANN)

z Zurychu.

NOBBS były redaktor "Volksrecht" w Zurychu.

Sam spis ten wskazuje do jakiego stopnia element
niemiecki przeważa między skrajnymi elementami Szwajcar-
ji.

Na porządku dziennym tego kongresu lewicy partji
znalazły się następujące kwestje do zdecydowania.

- 1) 21 punktów moskiewskich.
- 2) Rozłam partji
- 3) Organizacja szwajcarskiej komunistycznej
partji.
- 4) Forma walki w Szwajcarji.
- 5) Kwestje organizacyjne.
- 6) Wybory.

1)

1.

21 warunków moskiewskich uznano za słuszną, jedy-
nie możliwą podstawę na której P.S.S. może przystąpić do
III Międzynarodówki i na której może nastąpić połączenie
między lewicą P.S.S. a dotychczas istniejącą partją ko-
munistyczną szwajcarską.

2.

W Kwestji scysji partji, komunisti postanowili
narazie z P.S.S. nie występować ale pozostać w niej aż
do referendum w którego ostateczny przychylny dla siebie
wynik nie tracą nadzieji, i wszelkich dokładać starań
by nieodzowna po referendum scysja przybrała charakter
wykluczenia z partji umiarkowanych elementów, co pozos-
tawiłoby im nie tylko moralne prestige zwycięstwa, ale
i fundusze partyjne. W razie gdyby referendum wypadło
na ich niekorzyść, mniejszość komunistyczna, zmuszona
wtedy z partji wystąpić, utworzyłaby natychmiast "Sekcję
szwajcarską III Międzynarodówki" w połączeniu z istnieją-
cemi już komunistami, i rozpoczęłaby walkę z umiarkowa-
nym kierunkiem.

3 i 6 .-

Jako najwyższy organ nowej partji, postanowiono
utworzyć centralny komitet wykonawczy szwajcarskiej komu-
nistycznej partji. Weszli do niego z wyborów HUMBERT-
DROZ, HERZOG, BELMONT, REBER i GRABER. Centralny komitet
ma za zadanie rozpatrzenie kwestji połączenia się lewego
skrzydła P.S.S. z komunistami i zwołanie w tym celu kon-
grasu dla ostatecznego dokonania zjednoczenia. Pozatem

ma on za zadanie kontrolować działalność podrzędnych mu sekcji (których dziś już jest 48) i śledzić za czystością komunistycznych ich przekonań. Ma on dalej natychmiast nawiązać stosunki z moskiewską centralą i stale potem dbać o ich utrzymanie. Pozatym utworzono stałe biuro komunistyczne w Basyleji, które stale ma służyć do pośrednictwa w stosunkach z partjami ościennych krajów. Ogólne nad nim przewodnictwo objął HUMBERT-DROZ, lecz faktycznym kierownikiem został Dr. WELTI, zamieszkujący stale Basyleję, gdzie biuro też ma mieć swoją siedzibę. Organami biura mają być "Vorwärts" w Bazyleji i "L'Avant Garde" w Genewie. To ostatnie pismo zastąpić ma dotychczas w Genewie istniejącą "La Nouvelle Internationale" i rozszerzać swoją działalność na Sabaudję francuską. Oba pisma finansowo zależne są wprost od kasy partji. Sekretarzami partji zostali HERZOG i BELMONT, na niemiecką Szwajcarję, BRUNNER i P. GOLAY na francuską.

4 i 5.-

Dla prowadzenia walk, kongres postanowił -

Wykorzystywać ruch bezrobotnych, organizować ich i wspomagać, urządzać przy każdej możliwej okazji meetingi i protesty oraz zamachy na przedstawicieli władz państwowych, organizować tajnie lokalne sołwety, zwołać jaknajprędzej kongres komunistów szwajcarskich, zapraszać wybitnych komunistów krajów sąsiednich do współdziałania z komunistami szwajcarskimi, wejść w ścisłe porozumienie z komunistami

mi francuskimi prowincji pogranicznych, celem scisłego z niemi współdziałania, przykładać wszelkich starań celem uświadamiania ogółu o istniejących w Rosji stosunkach i o wprowadzonych tam w życie, zasadach komunizmu.

Organami partji, oprócz wyżej wspomnianych, są jeszcze "Der Kommunist" w Zurychu, i "Neue Ordnung" w Bernie.

* *
*

Po secessji lewego komunistycznego skrzydła zwycięski odłam umiarkowany nadal prowadził swoje obrady. Rekrutuje się on potrochę ze wszystkich kantonów szwajcarskich, z wyjątkiem basylejskiego, który jednogłośnie stanął za komunistami, głównie jednak z kantonów Szwajcarii francuskiej. Zwycięstwo swoje zawdzięcza on przede wszystkim syndykatom, które w całości za nim stanęły. W odłamie tym znaleźli się GRABER i GRIMM z Berna, NAINE, NICOLE, SCHMIDT, z Aarau, GREULICH i NOBBS z Zurychu. Przeciwno wszelkim oczekiwaniom, przyłączył się do tej grupy także i GRIMM.

Odrzuciwszy 21 warunków moskiewskich, kongres w zakresie polityki zagranicznej, postanowił polecić zarządowi partji wejście w porozumienie z partjami innych krajów, znajdującymi się w tym samym położeniu, celem wspólnego opracowania programu "Nowej III Międzynarodówki", w której by wszystkie siły proletariatu mogły się zjednoczyć.

W zakresie programu politycznego partji znaczną większością głosów przeszedł wniosek GRABERA, który brzmiał -

" By dojść do swego celu i złamać opozycję odsu-
" niętej wreszcie od władzy burżuazji, rząd robotniczy
" panować będzie w formie dyktatury proletariatu. Dykta-
" tura, czyli objęcie władzy przez proletariąt (który w
" tej chwili będzie klasą panującą) celem przyzwyciężenia
" burżuazyjnej kontro-rewolucji, stanowi jednak tylko fa-
" zę przejściową od ustroju kapitalistycznego do ustroju
" socjalistycznego. Forma jaką przyjmie ta dyktatura,
" zależy będzie od ekonomicznych, politycznych i socjal-
" nych warunków i od stanowiska jakie wobec niej zajmie
" burżuazja. W razie oporu burżuazji i wielkiego zaost-
" żenia antagonizmów klasowych, podczas walk oporem tym
" spowodowanych, będzie to bezwzględna dyktatura zorgani-
" zowanej klasy robotniczej. W przeciwieństwie jednak
" do dyktatury burżuazyjnej, dyktatura proletariatu nie
" będzie dążyła do utrzymania stanowisk, lecz będzie usil-
" nie starała się je znieść. Nie będzie to usiłowanie
" utrzymania korzyści mniejszości dla jednej partji po-
" litycznej. Dyktatura proletariatu jest jedynie środ-
" kiem rewolucyjnym, pozwalającym urzeczywistnienie praw-
" dziwej socjalistycznej demokracji, a zarazem jedynym
" środkiem ostatecznego obalenia kapitalizmu.

" Organiczną podstawą dyktatury będzie system
" rad, których szczegółowa organizacja zależy musi od
" lokalnych warunków. Ponieważ system ten łączyć będzie
" tak producentów jak pracowników, rzusa on się sam przez
" się jako najcelowszy dla osiągnięcia kontroli nad pro-

" dukcją i dla wychowania ludu pracującego do rzeczywis-
" tej wolności i niezależności. W dziele tym współpracowac
" musi zarówno najprostrzy, niewykształcony robotnik, jak i
" pracownicy umysłowi i jak wszyscy spełniający pracę dla
" społeczeństwa pożyteczną.

" Objęcie władzy przez proletarijat zmieni samo
" przez się naturę państwa. Zniknie wyzysk a z nim i wszel-
" kie różnice klasowe. Każda działalność polityczna coraz
" bardziej nabierać będzie charakteru czysto administracyj-
" nego. Przez włączenie wszystkich obywateli w jedną kla-
" sę pracujących, z czasem przestanie istnieć i proletar-
" jat jako klasa dominująca, zniknie państwo jako instru-
" ment ucisku, pozostawiając miejsce jednej społeczności
" wszystkich wolnych i pracujących ludzi. "

Jak widać z powyżej przytoczonego wniosku, ista-
nieje tylko minimalna różnica między programem politycz-
nym obu poróżnionych na kongresie odłamów. Różnice są
przedewszystkiem techniczne i organizacyjne a nie teo-
rytyczne, stąd też przypuszczać można, że Moskwa spot-
kawszy się w Europie z tak silnym i rozgałęzionym opo-
rem przeciwko dyktowanym przez nią warunkom, nie będzie
stawiała przeszkód kompromisowi, którego odłamy tę pożą-
dają.

* *
*

J. Starowski

Rotmistrz i Attaché Wojskowy P.P.